

NATURVÅRDSPROGRAM

2010 – 2014

Objektskatalog Fröjered

**TIDAHOLMS
KOMMUN**

Naturvårdsprogram för Tidaholms kommun

Text: Naturvårdsprogrammets programdel och objektskatalog har upprättats av Lars-Göran Lindgren.

Layout och redigering: Lars-Göran Lindgren.

Omslag: Dana Ingesson.

Omslagsbild: Ormbunken safsa vid Ettaks Strömmar. Foto: Dag Fredriksson.

Finansiering: Naturvårdsprogrammet har finansierats med stöd av naturvårdsverkets statliga bidrag för lokal och kommunal naturvård.

Tack: Dana Ingesson och Helena Hammar har varit ett stort stöd i arbetet med tillgänglighetsanpassningen av naturvårdsprogrammet. Clara Andersson och Daniel Åkesson har gett ovärderlig hjälp i arbetet med GIS-programmet och kartframställningar.

Naturvårdsprogrammet för Tidaholms kommun är tillgänglighetsanpassat för digital publicering.

Naturvårdsprogrammet är antaget av kommunfullmäktige 2010-03-28

Revidering antagen 2012-11-26

Innehåll

Innehåll.....	3
Inledning.....	5
Naturvärdesklassning	5
Viktiga kriterier vid naturvärdesklassning	6
Objektskarta Fröjered	7
Objektsbeskrivningar	8
831802 Tidans mader	8
831805 Tremannafallet	9
831807 Restaurerbara slätterängsrester NO Svartekulla.....	9
831808 Betesmarker och skogsbete vid Nycklerör.....	10
831809 Aspskog NV Nycklerör	11
831813 Vitamossen	11
831814 Sumpskog NO Vitamossen	12
831815 Betesmark NV Eldslyckan	12
831902 Alsumpskog vid Ellet	13
831903 Strandängar längs ån Yan.....	13
831904 Park och alléer vid Svenstorp.....	14
831905 Betesmark vid Kullebo.....	14
841002 Bäckravin vid Rödåkra.....	15
841003 Björkhagar på Baståsen	16
841004 Kärr N Klämmesbo	16
841005 Storemossen	17
832802 Betesmarker vid Orleka.....	17
832803 Betesmarker vid Kaggestorp	18
832804 Betesmarker vid Karlstorp	18

832805 Betesmark vid Rosendal.....	19
832901 Strandängar vid Annefors tegelbruk	19
842001 Mosse V Håkahemmet	20

Inledning

I objektskatalogen beskrivs och naturvärdesklassas de värdefulla naturobjekt som vi har i Tidaholms kommun. Kännedomen om de olika objekten varierar. Vissa har inte inventerats sedan början av 1990-talet och kan ha förändrats mycket under perioden fram tills i dag. Det har heller inte varit möjligt att inom tidsramen för upprättandet av naturvårdsprogrammet återbesöka alla kända objekt. Beskrivningarna av objekten varierar därför mycket från att vara relativt detaljerade till att i stort sett endast ange naturtyp. Objektskatalogen kommer därför att uppdateras kontinuerligt i takt med att ny information kommer fram.

I Fröjered finns hittills 22 objekt medtagna i objektskatalogen. Numrering har skett efter de ekonomiska kartbladen. De första fyra siffrorna anger kartblad och de två efterföljande siffrorna löpnummer inom respektive kartblad.

Naturvärdesklassning

I samband med återbesök av ett antal objekt från äldre inventeringar reviderades naturvärdesklassningar beroende på objektens status. Beskrivning och klassning utgår primärt från det biologiska värdet, medan sekundära bedömningar gjorts av andra värden såsom friluftsliv eller landskapsbild. Klassningen har gjorts enligt följande:

Klass 1 – unika naturvärden

Det enskilda området har stor betydelse på regional och nationell nivå. Det finns få motsvarigheter i regionen och landet. I området finns god förekomst av signalarter och rödlistade arter. Dessa områden har oftast mycket viktig ekologisk funktion, är mycket viktiga spridningscentra och värdekärnor och ofta mycket svåra att återskapa. Motsvarar ofta klass 1-objekt i äldre inventeringar.

Klass 2 – höga naturvärden

Det enskilda området har betydelse på regional och nationell nivå och för att miljömålen skall uppfyllas. I området finns dokumenterad förekomst av viktiga strukturer och/eller arter. Det finns god förekomst av signalarter och/eller har området en viktig ekologisk funktion. Det finns goda förutsättningar för rödlistade arter. Dessa områden är ofta viktiga spridningscentra och värdekärnor och svåra att återskapa. Motsvarar ofta klass 2-objekt i äldre inventeringar.

Klass 3 – naturvärden

Det enskilda området har betydelse på lokal nivå och för spridning av arter och variation i landskapet. En förutsättning för att de nationella miljömålen skall kunna uppfyllas är att arealen av områden med naturvärden inte minskar, utan snarare ökar. Motsvarar ofta klass 3- och 4-objekt i äldre inventeringar.

Viktiga kriterier vid naturvärdesklassning

Ett högre naturvärde ges till:

Områden med lång kontinuitet.

Biotoper med stor artrikedom och rödlistade arter

Områden med hög ekologisk funktion, t.ex. viktiga reproduktionsområden, rastplatser, uppväxtmiljöer och spridningskorridorer.

Miljöer och arter som är ovanliga i det övriga landskapet.

Områden som är opåverkade av mänskliga ingrepp. Gäller ej miljöer som är beroende av hävd, t.ex betesmarker.

Mångformiga miljöer eller miljöer som bidrar till att skapa mångformighet i ett för övrigt ensidigt landskap.

Områden med särpräglade, särskilt tydliga eller vetenskapligt intressanta geohydrologiska egenskaper.

Ett större område har högre värde än ett mindre, som för övrigt är likvärdigt.

Gemensamt för många högt värderade områden (klass I–II) är att de har värden som är svåra eller omöjliga att få tillbaka om de försvinner.

Objektsbeskrivningar

831802 Tidans mader

Beskrivning

Tidans mader är ett mångformigt, flackt våtmarksområde längs ån Tidan som sträcker sig från Tidaholms tätort och nära sju kilometer norrut mot Fröjered. Madområdet är ett av länets mest betydelsefulla och ett av det största som ännu används för bete och slåtter. Området har utnyttjats som fodermark under mycket lång tid och hörde till de marker som tidigast togs i användning för slåtter eftersom de årliga översvämningarna tillförde näring och syre vilket gav en bra höskörd.

Med sina kraftiga och regelbundna översvämningar har Tidan format områdets topografi. Största delen består av svämsediment, mineralpartiklar som vattnet fört med sig. Orleka mader söder om byn Eldslyckan är ett av länets största svämsedimentområde med en mosaik av igenväxta, flacka åsar och öppna kärrstråk, så kallade högvattenrännor. Orleka mader är numera till stora delar under igenväxning. Tidan har i området ett opåverkat och delvis meandrande lopp. Närmast ån har grövre partiklar avlagrats vid översvämningarna och bildat välutvecklade bankar utmed åkanten, så kallade naturliga levéer. Bakom dessa har finare partiklar lagrats av. Här utbreder sig långsträckta sumpkärr och fuktängar, i stor utsträckning betade av nötkreatur.

Floran i området är mycket rik, speciellt i de norra och mellersta delarna. Av ovanligare arter påträffas klockgentiana, spikblad, kärrvial och strandveronika. Vidare förekommer bland annat stagg, knägräs, darrgräs, slåttergubbe, ormrot, backsippa, backtimjan och brudbröd i torrare avsnitt.

I anslutning till reningsverket för Tidaholms tätort har man skapat dammar och våtmarker som ett sista steg i reningen av avloppsvattnet. Här har en rad sällsynta fåglar och växter etablerat sig, till exempel svarthakedopping, rörhöna, trastsångare och undervattensväxten uddnate. Totalt har mer än 200 fågelarter påträffats vid Tidans mader. Av dessa har ett 90-tal arter häckat minst en gång. Området är också en viktig rastlokal för främst vadare och andfåglar. Fågellivet kan studeras från två fågeltorn i anslutning till reningsverket i Tidaholms norra utkant.

Landskapsekologiskt område

Tidandalens och Yandalens norra delar.

Kommundel

Tidaholm, Agnetorp, Acklinga och Fröjered.

Areal

379 ha.

Naturvärde

Klass 1 – Unika naturvärden.

Skydd mm

Natura 2000.

Skogliga naturvärden.

Litteratur

Ängs och hagmarksinventeringen.

Ängs och betesinventeringen.

Skogens pärlor.

Våtmarksinventeringen.

831805 Tremannafallet

Beskrivning

Sumpskog på fastmark.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

5,0 ha

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.

831807 Restaurerbara slåtterängsrester NO Svartekulla

Beskrivning

Vid Svartekulla finns tre mindre fodermarker som i äldre tider varit slåtterängar. De är i dag ohävdade och har ett för tätt trädskikt, där björk och asp dominerar. Det är möjligt att restaurera de små ängsresterna eftersom en del slåttergynnad flora fortfarande finns kvar bl.a. ängshavre, brudbröd, bockrot, svinrot, slåttergubbe och ängsvädd.

Landskapsekologiskt område

Tidandalens och Yandalens norra delar.

Kommundel

Fröjered.

Areal

2,0 ha

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Ängs- och betesinventeringen.

831808 Betesmarker och skogsbete vid Nycklerör

Beskrivning

Vid Nycklerör finns björkhagar och ett barrskogsbete med höga naturvärden. De vackra och välhävdade björkhagarna har bitvis en rik flora med arter som knägräs, stagg, ängshavre, kattfot, blåsuga, bockrot, slätterfibbla och slättergubbe. Av kulturlämningar påträffas stenmurar, odlingsrösen, en husgrund och en stensättning. Skogsbetet är välbetat med ljusöppna, örtrika luckor i trädsiktet. Hävdgynnade arter som ses här är bl.a. knägräs, stagg, bockrot, ängsskallra, svinrot och ängsvädd. I skogen som har ett trädsiktet med varierad ålder finns också stigar som trampats upp av nötkreaturen och flera fuktdråg. I den norra delen finns en låg höjd med en domarring, minst en stensättning, ett röse, en tjärgrav och flera tjärgropar.

Landskapsekologiskt område

Tidandalens och Yandalens norra delar.

Kommundel

Fröjered.

Areal

16,5 ha.

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Ängs- och hagmarksinventeringen.

Ängs- och betesinventeringen.

831809 Aspskog NV Nycklerör

Beskrivning

Vid Nycklerör finns en liten aspskog i kanten mot ån Tidans översvämningssmarker. Det finns gott om högstubbar och lågor av asp, vilket medför höga värden för fågelliv, insektsfauna och svampflora. Objektet är ej fältbesökt.

Landskapsekologiskt område

Tidandalens och Yandalens norra delar.

Kommundel

Fröjered.

Areal

0,8 ha

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Skydd mm.

Nyckelbiotop.

Litteratur

Skogens pärlor.

831813 Vitamossen

Beskrivning

Myrkomplex. Större delen upptas av en glest bevuxen, platåformigt välvd mosse. Tydliga bågformade strukturer och tuvstrukturer. Mossen omges av tallbevuxen mosseskog. Mossen är påverkad av torvtäkt, dikning och en ledning. Trana och ängspiplärka har påträffats häckande. Trots ingreppen motiverar områdets storlek och djurliv till ett högt naturvärde.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

67 ha

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.

831814 Sumpskog NO Vitamossen

Beskrivning

Tallbevuxen mosseskog. Objektet är inte fältbesökt.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

2 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.

831815 Betesmark NV Eldslyckan

Beskrivning

I skogskanten nordväst om Eldslyckan ligger en öppen, liten betesmark på torr till frisk mark. Den är inte så artrik men förekomsten av den lilla ormbunken låsbräken gör den bevarandevärd. Övriga hävdgynnade arter som påträffas är bl.a. ängsfryle, ärenpris och gulmåra.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

0,6 ha

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Ängs- och betesinventeringen.

831902 Alsumpskog vid Ellet**Beskrivning**

Mindre sumpskog vid bäck. Trädskiktet domineras av al med inslag av björk och gran. En del äldre alar och lågor finns i objektet. Ganska gott om rotvältor av gran. Objektet har troligen varit slåtteräng i äldre tider.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden.

Kommundel

Fröjered.

Areal

0,8 ha.

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden

Skydd mm.

Nyckelbiotop.

Litteratur

Skogens pärlor.

831903 Strandängar längs ån Yan**Beskrivning**

Mellan Karlsberg i söder och Kvarnängen i norr, finns värdefulla betade strandängar längs ån Yan. Yan har här en meandrande sträckning och det finns en hel del avsnörda meanderslingor s.k. korvsjöar. Området är mycket mångformigt med mindre träddungar och varierande betesmarker. Större delen var förr slåttermader och har fortfarande ett tydligt inslag av ängsvegetation. Floran är mycket artrik, bl.a. finns darrgräs, knägräs, stagg, hirsstarr, borsttåg, ormrot, backtimjan, bockrot, jungfrulin, brudborste, smörboll, ängsskallra, svinrot och slåttergubbe. I de blötare partierna som domineras av jättegröe och högstarr finns bl.a. vattenblink och sjöranunkel. Objektet har betydelse för häckande och rastande våtmarksfåglar. Värdet skulle öka ytterligare om i dag ohävdade partier restaureras och öppnas upp.

Landskapsekologiskt område

Tidandalens och Yandalens norra delar.

Kommundel

Fröjered.

Areal

54 ha.

Naturvärde

Klass 1 – Unika naturvärden

Litteratur

Ängs- och hagmarksinventeringen.

Ängs- och betesinventeringen.

Våtmarksinventeringen.

831904 Park och alléer vid Svenstorp

Beskrivning

Vid Svenstorp finns värdefulla alléer och en park med höga naturvärden. Alléerna domineras av grova björkar men det finns också en del ask och al. I parken finns många gamla och grova träd bl.a. askar.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

3,5 ha.

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Lövskogsinventeringen.

831905 Betesmark vid Kullebo

Beskrivning

Betad grusås med biologiskt ung tallskog som bör betraktas som igenväxningsvegetation. En del hävdgynnad flora finns kvar trots igenväxningen, bl.a bockrot, gulmåra, prästkrage och ärenpris.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden.

Kommundel

Fröjered.

Areal

1,3 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Ängs- och hagmarksinventeringen.

Ängs- och betesinventeringen.

841002 Bäckravin vid Rödåkra

Beskrivning

Lövsumpskog i Bäckravin. Träskiktet domineras av klibbal och björk. I området finns även mindre gölar.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden.

Kommundel

Fröjered.

Areal

5 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.

841003 Björkhagar på Baståsen

Beskrivning

I det småskaliga kulturlandskapet på Baståsen finns några små björkhagar med höga floravärden. De har varit fodermarker under lång tid, längre tillbaka slåttermarker men numera betesmarker. Floran är också tydligt slåttergynnad med arter som darrgräs, kattfot, svinrot och slåtterfibbla. Andra hävdgynnade arter är stagg, låsbräken, jungfrulin, bockrot och blåsuga. Markerna är magra och björkdominerade men rikare partier finns och där påträffas ask, körsbär, klibbal och hassel. Av kulturhistoriska värden finns fossila åkrar med odlingsrösen och stenmurar.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden

Kommundel

Fröjered.

Areal

4,7 ha

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Ängs- och betesinventeringen.

841004 Kärr N Klämmesbo

Beskrivning

Topogent till svagt sluttande kärr. Området ligger i en dödisgrop. Kärret är glest bevuxet och helt orört. Bottenskiktet är av fastmattetyyp.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden.

Kommundel

Fröjered.

Areal

2 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.

841005 Storemossen**Beskrivning**

Ensidigt sluttande, skogtäckt mosse. Källor förekommer. Bottenskiktet är av lösbottentyp. I anslutning till objektet finns en getåsrygg.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden.

Kommundel

Fröjered.

Areal

12 ha.

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.

832802 Betesmarker vid Orleka**Beskrivning**

Mellan framfartsvägarna till byn ligger en välbetad fuktäng som domineras av gräset stagg. Den är inte så artrik men har troligen varit betesmark under lång tid. Av hävdgynnad flora finns borsttåg, hirsstarr, knägräs, ängsvädd och prästkrage.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

0,8 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Ängs- och betesinventeringen.

832803 Betesmarker vid Kaggestorp

Beskrivning

Väster om Kaggestorp finns två små betesmarker på torr till frisk mark. De är inte så artrika men förekomsten av låsbräken gör att de bör fortsättas att hävdas. Av övrig hävdgynnad flora påträffas ängsfryle, gulmåra, prästkrage och ärenpris.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

0,5 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Ängs- och betesmarkinventeringen.

832804 Betesmarker vid Karlstorp

Beskrivning

På båda sidor om den gamla järnvägsbanken vid Karlstorp finns välhävdade, öppna betesmarker. Viss kvävepåverkan medför att det inte är så tätt mellan de hävdgynnade växterna. Intressantare arter som påträffas är ormrot, svinrot ängsvädd och blåsuga.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

2,6 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Ängs- och hagmarksinventeringen.

Ängs- och betesmarkinventeringen.

832805 Betesmark vid Rosendal

Beskrivning

Söder om den gamla järnvägsbanken ligger en varierad men igenväxande betesmark med artrik flora. Den har tidigare varit slåttermark vilket antyds av de slåttergynnade arter som påträffas här, bl.a hirsstarr, darrgräs, Jungfru Marie nycklar, nattviol, slåttergubbe, smörboll, svinrot och ängsvädd.

Landskapsekologiskt område

-

Kommundel

Fröjered.

Areal

1,4 ha.

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Ängs- och betesinventeringen.

832901 Strandängar vid Annefors tegelbruk

Beskrivning

Strandängen på Tidans västra sida ligger mellan ån och åkermarker och sträcker sig från dammen vid tegelbruket till kommungränsen i norr. Området är mångformigt och fuktigheten varierar från blöta mader till berghällar och steniga låga backar.

Vegetationen är också mångformig med en dominans av tuvtåtelängar och lågstarrängar. De fuktigaste partierna upptas av mader med jättegröe och flaskstarr. Moränbackarna har välsnaggade rödvenängar, där slåttergubbe, baktimjan, kattfot m.fl. örter finns. I Övergångar mot fuktstråken finns stagghedar med bl.a. granspira och borsttåg.

Ett par dungar av björk och tall finns på området. Lämningar av äldre kultur finns i form av äldre åkrar och en stensättning.

Landskapsekologiskt område

Tidandalens och Yandalens norra delar.

Kommundel

Fröjered.

Areal

15,6 ha.

Naturvärde

Klass 2 – Höga naturvärden.

Litteratur

Ängs- och hagmarksinventeringen.

Ängs- och betesinventeringen.

842001 Mosse V Håkahemmet**Beskrivning**

Plan till svagt välvd mosse. Skogtäckt. Objektet helt orört. I anslutning till mossen finns en getåsrygg.

Landskapsekologiskt område

Västra Hökensåsbygden.

Kommundel

Fröjered.

Areal

5 ha.

Naturvärde

Klass 3 – Naturvärden.

Litteratur

Våtmarksinventeringen.